



ДЛЯ АГУЛЬНАЙ БУДУЧЫНІ

Эканоміка ведаў

Эканоміка, дзе асноўнымі фактарамі развіцця становяцца веда і чалавечы капітал (эканоміка ведаў), набірае абароты ў сусветнай супольнасці. І ад таго, наколькі наша краіна будзе паспяваць за гэтымі сусветнымі працэсамі, залежыць яе канкурэнтаздольнасць, падкрэсліў прадстаўнік ДКНТ.

— Сёння ў сістэме дзяржаўнага камітэта па навуцы і тэхналогіях створана нацыянальная інавацыйная сістэма, у склад якой уваходзяць 16 тэхнапаркаў, шэсць цэнтраў трансферу тэхналогій, Беларускі інавацыйны фонд, Нацыянальны цэнтр інтэлектуальнай уласнасці, — паведаміў Дзяніс Каржыцкі.

Важна не толькі абараніць створаную інтэлектуальную ўласнасць, атрымаць ахоўныя дакументы, але таксама ўцягнуць яе ў эканамічны абарот, забяспечыць яе камерцыялізацыю, падкрэсліў вучоны.

— Гэта пытанне не аднаго чалавека — вынаходніка — і не аднаго ведамства. Для гэтага і створана нацыянальная інавацыйная сістэма, у рамках якой можна атрымаць як фінансавую падтрымку для развіцця сваёй распрацоўкі, так і адказы на пытанні, звязаныя з яе ахова, — адзначыў спікер. — Да 2023 года ўдалося зрушыць працэс уцягвання ў гаспадарчы абарот аб'ектаў інтэлектуальнай уласнасці. Напрыклад, назіраўся рост на 5% заявак на вынаходніцтва, на 23% павялічылася колькасць заявак на таварныя знакі. Актыўна працуе біржа інтэлектуальнай уласнасці, развіваюцца працэсы ліцэнзавання: колькасць зарэгістраваных ліцэнзійных дагавораў на 80 працэнтаў перавы-

(Заканчэнне.
Пачатак на 1-й стар.)



сіла паказчыкі пяцігадовай даўнасці. Усё гэта сведчыць: мы навучыліся працаваць з інтэлектуальнай уласнасцю, ведаем, як яе ўкараніць у гаспадарчы абарот.

Цяпер работа накіравана ўжо на ўдасканаленне гэтых працэсаў і забяспечэнне ўкладу ў эканоміку.

— Хоць ужо сёння патэнтныя пошліны ад рэгістрацыі заявак склалі каля 25 млн рублёў, яны паступаюць у бюджэт краіны, — адзначыў першы намеснік старшыні ДКНТ. — Сёлета такіх плацяжоў паступіла на 36% больш, чым у мінулым.

У Беларусі распрацавана стратэгія развіцця інтэлектуальнай уласнасці да 2030 года, расказаў Дзяніс Каржыцкі.

— Сёння найбольш распаўсюджаныя спосабы абароны інтэлектуальнай уласнасці — гэта патэнтаванне і ахова ў рэжыме ноу-хау. І да рэжыму ноу-хау ўзнікаюць пытанні — паступаюць прапановы ад дзяржоргану і прадпрыемстваў. Працягваецца работа па ўдасканаленні заканадаўства, каб рэгламентаваць гэты працэс, забяспечваючы як абарону распрацовак, так і іх камерцыялізацыю.

Ад ідэі да ўвасаблення

— Інтэлектуальная ўласнасць — інструмент, які дазваляе назіраць вынікі

інтэлектуальнай дзейнасці ад ідэі да ўвасаблення ў жыццё і рэалізацыі ў вытворчасці, — адзначыў генеральны дырэктар Нацыянальнага цэнтра інтэлектуальнай уласнасці Уладзімір РАБОВОЛАЎ. — Асноўныя кірункі нашай дзейнасці рэалізуюцца з улікам палажэнняў Стратэгіі Рэспублікі Беларусь у сферы інтэлектуальнай уласнасці да 2030 года, — дадаў ён.

Сярод актуальных кірункаў работы асабліва ўвага — лічбавізацыі дзейнасці НЦІУ. Гэта садзейнічае зручнаму і хуткаму атрыманню аховы аб'ектаў інтэлектуальнай уласнасці, падкрэсліў Уладзімір Рабаволаў:

— Сёлета запланавана 14 праектаў па лічбавізацыі, асноўныя з якіх — перавод адміністрацыйных працэдур у электронную форму, комплексная мадэрнізацыя інфармацыйнага рэсурсу «Біржа інтэлектуальнай уласнасці ў Беларусі», распрацоўка інфармацыйнай сістэмы, якая забяспечвае аўтаматызацыю атрымання інфармацыі з дзяржаўных рэестраў аб наяўнасці аб'ектаў інтэлектуальнай уласнасці, і г. д. Прадугледжана лічбавізацыя заключэння дагавораў з аўтарамі і іншымі праваўладальнікамі.

Найважнейшы кірунак развіцця — і меры стымулявання вынаходніцтва ў

нашай краіне. З 2016 года ў Беларусі рэалізуюецца міжнародны праект Сусветнай арганізацыі інтэлектуальнай уласнасці па стварэнні і развіцці цэнтраў падтрымкі тэхналогій і інавацый (ЦПТИ). Галоўная мэта праекта — забяспечэнне доступу да патэнтнай інфармацыі (на якую будуць арыентавацца пры стварэнні распрацовак), а таксама прававая ахова тэхналогій пры экспертных пастаўках. За кошт гэтага будзе рэалізуюцца сувязь навукі і рэальнага сектара эканомікі, — падкрэсліў кіраўнік НЦІУ.

Нацыянальны цэнтр інтэлектуальнай уласнасці таксама аказвае метадычную і кансультацыйную падтрымку па пытаннях аховы і кіравання інтэлектуальнай уласнасцю эксперцёрам, калі яны выходзяць на замежныя рынкі, а таксама арганізацыям, якія ажыццяўляюць імпартазамышчэнне. Прычым, калі раней цэнтр працаваў з буйнымі прадпрыемствамі, прадстаўленымі на міжнародных рынках, сёння супрацоўнічае з арганізацыямі ўжо на этапе, калі яны толькі задумваюцца аб выхадзе на міжнародны ўзровень, — яшчэ можна папярэдзіць памылкі, звязаныя з абаронай інтэлектуальнай уласнасці: ад таварных знакаў да патэнтаў на распрацоўкі.

Немалаважны кірунак — і навуковыя даследаванні, на падставе якіх фармулююцца прапановы па ўдасканаленні заканадаўства і распрацоўваюцца метадычныя рэкамендацыі, адзначыў спікер. На гэты год цэнтрам запланавана вывучэнне пытанняў станаў з'яўнай актыўнасці ў Рэспубліцы Беларусь, а таксама пытанняў арганізацыі прававой аховы інтэлектуальнай уласнасці, сказаў Уладзімір Рабаволаў. Па выніках даследаванняў будуць выпрацаваны навуко-

ва-абгрунтаваны прапановы для стварэння найбольш эфектыўнай сістэмы аховы ІУ, а таксама павышэння зацікаўленасці заяўнікаў у атрыманні прававой аховы на аб'екты інтэлектуальнай уласнасці. І, нарэшце, у полі зроку спецыялістаў — аптымізацыя падатковай нагрузкі для тых, хто ўносіць уклад у будучыню.

Яшчэ адзін немалаважны аспект, на які накіравана ўвага супрацоўнікаў НЦІУ, — павышэнне дасведчанасці грамадскасці ў сферы інтэлектуальнай уласнасці. На гэта разлічаны, у прыватнасці, спецыялізаваныя курсы цэнтра, якія штогод праходзяць больш за 500 чалавек. З мэтай папулярнавання ведаў аб інтэлектуальнай уласнасці і неабходнасці яе аховы цэнтр праводзіць мерапрыемствы для ўсіх слаёў насельніцтва: ад конкурсаў для школьнікаў і студэнтаў да канферэнцый для прадстаўнікоў навукі і вытворчасці. І гэтая работа будзе працягвацца: так, сёлета ўпершыню адбудзецца конкурс «Найлепшы патэнт Беларусі» сярод праваўладальнікаў ужо дзейных патэнтаў на вынаходніцтва і карысныя мадэлі.

Ці ёсць што ахоўваць?

Безумоўна, сцвярджаюць навукоўцы. Прычым у многіх сферах. У якасці прыкладу можна ўзяць сельскую гаспадарку.

— У параўнанні з вялікімі кластарамі інтэлектуальнай уласнасці сарты сельскагаспадарчых раслін — кластар невялікі, але менавіта эфектыўная сістэма аховы сартоў раслін і ёсць падмурк устойлівага развіцця аграрнага сектара і адна з умоў харчовай бяспекі, — падкрэсліла намеснік дырэктара Дзяржаўнай інспекцыі па выпрабаванні і ахове

сартоў раслін Таццяна СЯМАШКА.

На сучасным этапе развіцця сельскай гаспадаркі, пры шырокім укараненні інавацыйных тэхналогій атрымання сельгаспрадукцыі, ролю правільна выбраных сартоў пераацаніць складана, распавяла спецыяліст. Тым больш ва ўмовах змены клімату. Сорт павінен быць выбраны вельмі дакладна, бо 25% прыросту ўраджаю адносіцца менавіта да гэтага фактара, дадала яна.

— Стварэнне новых сартоў раслін патрабуе ад селекцыянера працоўных і часавых выдаткаў (да 10—15 гадоў), а таксама значных ведаў. Адпаведна, селекцыянеры неабходны і механізм вяртання ўкладзеных інвестыцый. У нашай краіне з 1995 года функцыянуе сістэма аховы праваў селекцыянераў, — расказала Таццяна Сямашка. — Мінулы год стаў пачаткам вялікай работы. На сортавыпрабавальных станцыях былі арганізаваны патэнтныя ўчасткі, набыта тэхніка, вызначаны пералік сельскагаспадарчых раслін, найважнейшых для нашай краіны. Каб пастулаты Закона «Аб патэнтах на сарты раслін» не засталіся толькі на нацыянальным узроўні, у 2003 годзе Беларусь далучылася да Міжнароднай канвенцыі па ахове новых сартоў раслін, і нашы селекцыянеры здабылі права атрымліваць ахову свайго селекцыйнага вынаходніцтва на міжнародным узроўні.

Калі казаць аб дасягненнях у гэтай сферы, то ў мінулым годзе, паводле статыстыкі Міжнароднага саюза па ахове раслін, Беларусь увайшла ў топ-11 краін па колькасці дзейных патэнтаў разам з такімі гігантамі, як Расія, Кітай, ЗША.

«Спадзяёмся, што сёлета ўвойдзем у топ-10», — адзначыла Таццяна Сямашка. Аляксандра АНЦЭЛЕВІЧ.

На слыху

АШУКАНЦЫ ІДУЦЬ ДА ВАС

Уліковыя даныя могуць выкрасці больш за 50 рэсурсаў, якія «гуляюць» у сетцы

Спецыялісты ў галіне інтэрнэт-бяспекі б'юць трывогу з прычынай новай схемы кіберзлачынстваў, пры якой махляры ўжываюць падобныя або фіктыўныя старонкі аўтарызацыі для выкрадання даных для ўваходу ў акаўнты карыстальнікаў месенджараў. Эксперт па міжбанкаўскай верыфікацыі, лічбавай трансфармацыі і прадпрыемальнік з больш чым 15-гадовым вопытам работы ў сферы сувязі, фінансаў і развіцця бізнесу Тарас МЯНЯЙКІН даў парады, як пазбегнуць узлому і крадзяжу персанальных даных у сваіх месенджарах.

Не давярайце сумніўным крыніцам

Спецыялісты падкрэсліваюць, што зламыснікі нястомна ўдасканальваюць свае падыходы, цяпер арыентуючыся на больш дарослую аўдыторыю з выкарыстаннем тэм, звязаных з сямейнымі каштоўнасцямі, прадпрыемальніцтвам і кар'ерным ростам, тым самым павялічваючы колькасць патэнцыяльных ахвяр. Яны арганізуюць фальшывыя каналы ў Telegram, прыцягваючы падобнымі прапановамі.

Як правіла, афёра пачынаецца з паведамлення, якое ўводзіць у зман. Напрыклад, нас заклікаюць

падтрымаць дзіця ў конкурсе, і для гэтага трэба перайсці па прапанаванай спасылцы. Пасля пераходу па такіх спасылках карыстальнікі трапляюць на ашуканскія сайты, дзе для галасавання прапануецца ўвайсці праз месенджар або сацыяльную сетку, увёўшы нумар тэлефона і код пацвярджэння з СМС. Завалодаўшы гэтай інфармацыяй, злачынцы атрымліваюць доступ да акаўнтаў і пачынаюць распаўсюджваць фішынгавыя атакі і красці асабістыя даныя. «Нават калі вы атрымалі паведамленне ад чалавека, з якім размаўлялі нядаўна (ці даўно), з просьбай перайсці па спасылцы прагаласаваць і гэтак далей, звяртайце ўвагу на манеру дыялогу. На-

прыклад, вы заўсёды мелі зносіны на «ты» і свабодна, а цяпер суразмоўца з вамі мае зносіны на «вы» і падазрона ветліва, — магчыма, з вамі мае зносіны махляр», — кажа Тарас Мянжайкін.

У якасці мер засцярогі наш эксперт раіць: пры атрыманні падазронага паведамлення трэба звязвацца з адпраўшчыкам для праверкі яго сапраўднасці. У выпадку сумневаў лепш выдаліць паведамленне і пазбягаць пераходу па сумніўных спасылках. Не варта ўводзіць асабістыя даныя на сайтах з «шэрай» рэпутацыяй і ўключыць двухфактарную аўтэнтыфікацыю для ўзмацнення абароны акаўнту.

Калі ёсць падазрэнне на кампраматацыю акаўнту WhatsApp, варта неадкладна адключыць усе падазроныя сесіі. Карыстальнікам Telegram таксама рэкамендуецца правяраць актыўныя сесіі ў настройках і завяршаць усе невядомыя.

Варта ігнараваць нечаканыя прапановы і запыхты, асабліва

звязаныя з актывацыяй падпісак або ўдзелам у конкурсах. Заўсёды важна правяраць дакладнасць сайтаў, якія запыхваюць увядзенне асабістых даных, і не давяраць сумніўным крыніцам. Захаванне гэтых мер дапаможа значна ўзмацніць абарону вашых акаўнтаў у інтэрнэце.

Падман пад выгладом «Беларусбанка»

Спецыялісты найбуйнейшага камерцыйнага банка паведамляюць, што ўсё часцей у інтэрнэце можна трапіць на фішынгавы сайт-інтэрнэт-рэсурс, візуальнае афармленне якога капіруе арыгінальную старонку інтэрнэт-банкінгу, афіцыйнага сайта belarusbank.by альбо сродкі індывідуалізацыі «Беларусбанка». Мэта ашуканцаў — атрымаць даныя кліентаў да ўліковага запісу інтэрнэт-банкінгу.

Такія фішынгавыя сайты могуць выглядаць падобна. Напрыклад, пад лагатыпам банка раптам вы-

свеціцца такая інфармацыя, што акцыянернае таварыства «ААБ Беларусбанк Online-Work» дае заданне толькі для кліентаў банка. Прапануецца выканаць нескладаныя заданні па прасоўванні прадуктаў банка ў сацыяльных сетках Facebook і Instagram. Але для гэтага трэба запоўніць заяўку.

Спецыялісты па фінансавай бяспецы раіць наогул не звяртаць увагу на занадта «салодкія» прапановы. Яны рэкамендуюць заходзіць у сістэму «Інтэрнэт-банкінг» толькі з афіцыйнага сайта belarusbank.by альбо па прамым адрасе. Для атрымання інфармацыі аб прадуктах і паслугах карыстацца толькі афіцыйнымі сайтамі банка, а таксама афіцыйнымі акаўнтамі ў сацыяльных сетках.

Калі вы ўсё ж увялі асабістыя даныя на фішынгавым сайце, неадкладна трэба заблакіраваць доступ да ўліковага запісу, патэлефанаваўшы ў кантакт-цэнтр «Беларусбанка» па нумары 147.

Сяргей КУРКАЧ.